

Kamerdelegatie had beter naar de bibliotheek kunnen reizen dan naar Suriname

Door [Piet Emmer](#) - 13 augustus 2022
Geplaatst in [Contractarbeid](#) - [Slavernij](#)

Volgend jaar is het 160 jaar geleden dat de slavernij in Suriname en de Nederlandse Antillen werd afgeschaft. Een delegatie van de Tweede Kamer is afgelopen week naar de West afgereisd om zich te 'verdiepen in het slavernijverleden' zoals *de Volkskrant* schrijft.

De uitspraken van de delegatieleider, Kiki Hagen (D66), maken duidelijk dat zij tegen aanzienlijk lagere kosten niet naar Suriname had moeten vliegen, maar gewoon naar de bibliotheek om de hoek had kunnen lopen, want zij laat doorschemeren geen benul te hebben van dat verleden. Volgens mevrouw Hagen zouden 'de tot slaaf gemaakten' pas in 1873 de vrijheid hebben gekregen.

Zijn wij 'tot Nederlanders gemaakten'?

Tot slaaf gemaakten zijn mensen, die eerst vrij waren en daarna tot slaaf zijn gemaakt. Dat gebeurde uitsluitend in Afrika, Azië en Indiaans-Amerika buiten het zicht van de Nederlanders, niet pas in de Nederlandse koloniën. Bovendien hadden de Engelsen al in 1806 tijdens de bezetting van Suriname en de Antillen alsmede van Essequibo, Demararij en Berbice (het latere Brits-Guyana) de import van slaven uit Afrika verboden, nog voor ze die maatregel in hun eigen koloniën afkondigde.

Hoewel er na het herstel van het Nederlandse gezag duizenden slaven uit Afrika illegaal Suriname zijn binnengesmokkeld, zullen maar weinigen van hen in 1863 nog in leven zijn geweest. Bijna honderd procent van de slaven, die toen de vrijheid kregen, zijn dus nooit in Afrika tot slaaf gemaakt, maar als slaaf in de kolonie geboren. Natuurlijk kan mevrouw Hagen iedere slaaf 'een tot slaaf gemaakte'

Kamerdelegatie had beter naar de bibliotheek kunnen reizen dan naar Suriname

noemen, maar dan wonen er volgens haar in ons land geen Nederlanders, maar alleen 'tot Nederlanders gemaakten'. Dat gelooft niemand.

Nepplantages

Behalve deze spraakverwarring bestaat blijkbaar bij de delegatie ook de misvatting dat de slaven in de Nederlandse West pas in 1873 echt vrij waren. De *meerderheid* van de slaven in Suriname en *alle* slaven op de Nederlandse Antillen kon echter meteen, dus vanaf 1 juli 1863 gaan en staan waar ze wilden.

Alleen een minderheid van de Surinaamse slaven, de eerdere 'veldslaven', kreeg de verplichting opgelegd tien jaar lang elk jaar een arbeidscontract af te sluiten in de hoop 'het gebrek aan handen' op de plantages te beperken. De staat moest daarop toezien, vandaar de naam Staatstoezicht.

Daar werd echter uiterst creatief mee omgesprongen. Zo ontstonden er nepplantages in de buurt van Paramaribo, waarmee veel onder Staatstoezicht geplaatsten een contract afsloten om zo toch in de stad te wonen zonder daadwerkelijk te moeten werken. Trouwde je met een vrijgelatene, die niet onder Staatstoezicht was geplaatst, dan kon je ontheffing aanvragen.

Op de Nederlandse Antillen zag men zelfs helemaal af van het Staatstoezicht en waren alle slaven vanaf 1 juli 1863 vrij zonder beperkingen.

'Erbarmelijke omstandigheden'

Overigens is de delegatie uit de Tweede Kamer niet alleen geïnteresseerd in het slavernijverleden, zij wil zich ook op de hoogte stellen van de periode na de abolitie, 'waarin contractarbeiders uit voormalig Brits-Indië en Java onder erbarmelijke omstandigheden het werk op de plantages moesten voortzetten'.

Misschien dat de delegatieleden in Suriname eens kunnen vragen hoe het toch mogelijk was dat ondanks die 'erbarmelijke omstandigheden' en veronderstelde dwang zich op de werfkantoren in India altijd veel meer migranten voor werk in Suriname meldden dan er plaatsen waren, hoewel de Brits-Indiërs ook naar Zuid-Afrika, Brits-Guyana, Trinidad of Fiji hadden kunnen migreren.

Aan de hongerdood ontsnapt

En waarom heeft de Hindoestaanse gemeenschap in Suriname destijds geld ingezameld om op eigen kosten een afgezant naar Gandhi te sturen met de smeebede de contractmigratie te laten voortbestaan, toen de Nationalisten in Brits-Indië daar een einde aan wilden maken? Veel doodarme Indiërs waren immers aan de hongerdood ontsnapt door een contract te tekenen voor werk overzee.

En als de leef- en werkomstandigheden dan zo erbarmelijk waren, waarom wilde dan een opmerkelijk groot percentage naar Brits-Indië teruggekeerde migranten weer een nieuw contract afsluiten om te

Kamerdelegatie had beter naar de bibliotheek kunnen reizen dan naar Suriname

worden uitgezonden en een nog hoger percentage Javanen? En waarom zag de overgrote meerderheid van de Brits- Indische en Javaanse contractmigranten dan vrijwillig af van de gratis (!) thuisreis zoals voorzien in hun contract en gaven ze er de voorkeur aan de rest van hun leven in de kolonie door te brengen, terwijl ze daar 'erbarmelijk' zouden zijn behandeld?

Over al deze onderwerpen is overigens veel meer informatie te vinden in de Nederlandse en Engelse bibliotheken en archieven dan in Suriname of op de Antillen. Zei daar iemand snoepreisje?

***P. C. Emmer** is de belangrijkste Nederlandse slavernijhistoricus. Hij publiceert regelmatig in Wynia's Week. Zijn recentste Nederlandstalige boek is 'Geschiedenis van de Nederlandse slavenhandel (Amsterdam, 2019).*

Wynia's Week publiceert 104 keer per jaar verrassende en verrijkende inzichten over politiek, economie en cultuur. De donateurs maken dat mogelijk. [**Doet u mee?**](#) Hartelijk dank!